

רשק
שיעורי
תורה

היכלי תורה

ערש"ק חיי שרה כו חשוון תשע דף היומי בבלי: בבא בתרא פד ירושלמי: עבודה זרה ט

נושאי הדף בעלון

- מצה שנאפתה בחמה.....בבא בתרא פד
- 'והשבות אל לבבך' מהשמש.....בבא בתרא פד
- קופת צדקה שאין המוסד בא לגבותה.....בבא בתרא פה
- שלח מעות ביד קטן בזמנינו.....בבא בתרא פו
- נכנס לחנות לקנות ושבר כלי.....בבא בתרא פז
- הוצאת פירות א"י לחו"ל.....בבא בתרא פז
- פשתן מחובר לקרקע ותלש כל שהוא.....בבא בתרא פז
- שלח בנו קטן אצל חנוני והחנוני שלח עמו.....בבא בתרא פח
- הוצאת אתרוגים מא"י לחו"ל.....בבא בתרא פח
- הוצאת ספרים מא"י לחו"ל.....בבא בתרא פט
- סגולה בהזכרת שם אמו של אברהם אבינו או להבדיל אמו של המון...בבא בתרא צ
- כפתור ופרח.....עמוד 5

ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון בארץ כנען..

יש לדקדק, מה ראה הכתוב במקום זה לדקדק בשמות המקום, ולכפול את שניהם, ואם חברון הוא שמה המובהק ובו יצא טבעה בעולם, מדוע הוצרך להזכיר את השם קרית ארבע.

והנה נסתפקו בגמרא (סנהדרין מו:): איבעיא להו, הספידא יקרא דחיי הוי, או יקרא דשכבי הוי, כלומר, ההספד שמספידין את המת, אם עיקרו הוא לכבוד המת או מפני כבוד משפחתו. הנפקא מינה היא, אם ציוה קודם מותו שלא יספדהו, אם ההספד מכבוד החיים, אין בדבריו כלום. או להיפך, אם היורשים מסרבים לתת מממונם את שכר הספדים, אם ההספד הוא מכבוד החיים הרשות בידם, אבל אם ההספד מכבוד המת, כופין אותם שישלמו את שכר ההספד.

ובאה הגמרא ללמוד מהמקרא 'ויבא אברהם לספוד לשרה ולבכותה', והרי בשעת מיתת שרה עדיין לא שב אברהם מעיקידת יצחק, ואם תאמר שההספד הוא לכבוד החיים, כיצד זה השווה את שרה עד שוב אברהם, ואם כן ראייה מכאן שההספד הוא מכבוד המת, ולפיכך כיון שהלינוה לכבודה, שפיר עשו שהמתינו לאברהם. ודחתה הגמרא שאין מכאן ראייה, שהרי אף אם ההספד מכבוד החיים, מכל מקום נח לה לשרה שיתכבד אברהם בהספדה, ומותר להשהותה.

ויש לתמוה, איך סלקא אדעתא של הגמרא להוכיח מהספדה של שרה, וכי מי היה שם באותה שעה שניתן ללמוד ממועשיו, והלא אברהם העוקד ויצחק הנעקד הוליכו עמם את ישמעאל ואליעזר, ומי הם הנותרים שידעו לדון בחיוב ההספד אם הוא יקרא דשכבי או יקרא דחיי, שמהם נוכל לקבוע הלכה לדורות. על כרחנו צריכים אנו לומר שהיו אלה ענר אשכל וממרא בעלי ברית אברהם ואוהבים לו, ובודאי שלמדו והודיע להם אברהם עניני המצוות, ועל פיו של אברהם היו עושים ונוהגים כל מעשיהם, ולפיכך אפשר ללמוד תורה מהם.

מעתה מובן היטב מה שדקדקה התורה ואמרה 'ותמת שרה בקרית ארבע היא חברון', שמתוך שהיתה מיתתה בקרית ארבע, שאמרו חז"ל שנקראה כך על שם ארבעה צדיקים שדרו בה, ענר אשכל ממרא ואברהם, זו היתה הסבה שמתוך כך 'ויבא אברהם לספד לשרה ולבכותה', כי אלולא הם לא היה שם מי שמבין ויודע ענין ההספד, והיו קוברים אותה מיד בטרם שוב אברהם.

ע"פ שנות חיים

מצה שנאפתה בחמה

בתוספתא (פסחים פ"ב ה"א) ובירושלמי (חלה פ"א מ"ג) מבואר שאין יוצאין ידי חובת מצה בסופגנין שנעשו בחמה.

בדרך אמונה (במורים פ"ו ה"ב ביאה"ל ד"ה ליבשה) כתב לקשות מדברי הגמ' (פסחים קטז:), מצה זו שאנו אוכלין על שום שלא הספיק בצקן של אבותינו להחמיץ, שנאמר (שמות יב לט) 'ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים עוגות מצות'. ובתרגום יונתן מבואר שביציאת מצרים בצקם נאפה על ראשיהן מהחמה, ולפי דברי התוספתא והירושלמי הלא במצה כזו אין יוצאים כלל ידי חובתו כיון שאין שמה לחם.

וכתב ליישב, עפ"י מה שאמרו בשבת (קלט). המבשל בחמה או בחמי חמה פטור, אך המבשל בחמי טבריא חייב, משום שהם נקראים חמי האור כיון שהם עוברים על פתח גהינם, ומבואר שפתח הגהינם הוא אור ממש. ובסוגיין אמרו שהשמש באמת לבנה היא, ומחמת שבבוקר היא חולפת בפתח הגהינים היא אדומה, והנה יציאת מצרים היה מיד בבקר (עיין ברכות ט). וא"כ י"ל שהתרגום יונתן סובר כן, ולכן בבקר השמש חמה ושורפת מחום הגהינים שעברה על פתחו, וזה נקרא אש ממש נמצא שהמצות נאפו מהאור ממש, ולפי"ז יוצא לדינא שהנאפה בחמה בבקר כשר למצה.

אך סיים וכתב שלמסקנא בסוגיין שהשמש אדומה היא, אין חילוק בין בבקר לשאר היום, ולכן להלכה אין חילוק בזה.

'והשבות אל לבבך' מהשמש

על הפסוק (דברים ד לט) 'וידעת היום והשבות אל לבבך', כתב האור החיים הק' (אות ד) לבאר עפ"י מה שאמרו חז"ל בסוגיין, למה החמה בבוקר פניה אדומים וכו' לפי שעוברת על פתחה של גיהנם, ודבר זה רמז לנו הפסוק, 'וידעת' תן לבך לדעת מעשה, 'היום' ותראה הכרה בשמש כי יש דין לעוברי רצונו, ובזה תשיב 'אל לבבך כי ה' הוא האלוקים'.

בבן יהוידע (שבת קיה:) כתב על מעלת המתפלל עם דמדומי חמה, היות והחמה בבוקר במזרח וגן עדן במזרח, ולכן המתפלל עם דמדומי חמה בשחרית זכור יזכור אותה שעה את גן עדן שהרי הדמדומי חמה הם מגן עדן, ובכך יתעורר בליבו יראת שמים, ואם על הלב שורה יראת שמים בעת התפילה אזי תתעלה תפילתו עילוי רב ותקובל תפילתו ברצון. וכן המתפלל בדמדומי חמה במנחה זכור יזכור אותה שעה את גהינם, שלעת ערב החמה מתאדמת מגהינם, ובכך יהיה למתפלל שברון לב והרהור תשובה ואז יהיה עילוי רב לתפילתו ותקובל ברצון.

צבא בתרא פה

קופת צדקה שאין המוסד בא לגבותה

בסוגיין מבואר שכליו של אדם כל מקום שיש לו רשות להניחו קנה לו, עפ"י כתב בשו"ת מאמר מרדכי (איטינגא, סי' טו) שקופת רמבעה"נ מא"י קונה להם הקופות, והוא כבא ליד גבאי וזכו בהם עניי א"י.

בנידון זה האריכו הפוסקים אודות כספים הנמצאים בקופות צדקה שמימיים בבתים, האם מקבלי הקופות בביתם מחויבים לחזר אחר אותם המוסדות לתת להם הכספים שנתמלאו, ומה הדין כשנאבדו כספי הצדקה מהקופה.

והנה בשו"ת אבני נזר (יו"ד סי' רצג) דן אודות שופר של צדקה של רמבעה"נ ז"ל שנגנב מה שבתוכה, והעלה שזה פשוט שאם לא קיבלו תחילה על עצמם לתת צדקה, ולא היה רק הפרשה לשופר הרי זה כאומר הרי זו עולה ואינו חייב באחריות. ורק באופן שקיבלו על עצמם תחילה לתת צדקה ואח"כ הפרישו והשליכו בשופר, על זה יש לדון אם נחשב כאומר הרי עלי עולה וחייב באחריות, ותולה את הדבר אם הקופות נחשבים כחצר או ככליו של העניים וקנו המעות, שאז מכיון שזה כבא כבר ליד עניים נפטר מאחריות, או אפשר שאף שהניח בקופה עדיין לא קנו העניים עי"ז וממילא חייב באחריות. ומביא שנחלקו בדבר זה גדולי הדורות.

ועוד מצדד לומר שאפילו אם נאמר שאין העניים קונים ע"י השופר, מ"מ י"ל שהנודרים לא קיבלו עליהם רק להניח בשופר, ומה שעליהם מוטל דהיינו להניח בשופר כבר עשו ואין עוד אחריות עליהם, ומסתמא קיבלו עליהם כמו שהמנהג הוא להניח בשופר והגזברים באים ולוקחים, ואין עליהם חיוב להשיב להם. אמנם שוב כתב שיש עדיין לפקפק ולומר שודאי היה כוונתם להתחייב שיבא ליד גזבר, שאל"כ לא יהיה זה קבלת מצוה גמורה ולא יקיימו המצוה בשלימותה, אם לא יהיה חיוב עליהם שיהיה העניים קונים אותה, וכ"ש שיש לומר שבצדקה אם אין מקבל עליו רק ההפרשה לא חל עליו חיוב כלל. ודווקא כשאומר הרי עלי עולה ע"מ שלא אתחייב באחריותה שפי' בקצוה"ח (סי' רג) שלא קיבל עליו רק חיוב ההפרשה, היינו משום שעולה בהפרשה לבד נעשה ממון גבוה והרי קיבל עליו לתת להקדש ובאמת בהפרשה לבד כבר נתן, משא"כ בקיבל עליו הפרשה לעניים ולא קיבל עליו לתת לעני, בהפרשה לבד לא נעשה ממונם ולא קיים מצות צדקה.

והוסיף שאמנם י"ל שלעולם כוונתם היתה לחייב עצמם רק בהפרשה לשופר ולהקנות להעניים בהפרשה זו ע"י השופר, וכאשר יהיה הפרשה על דרך זה שוב יהיה זכות לעניים הקנין ויקנו ע"י השופר.

להלכה מסיק להחמיר ולחייב אם נאבד הכסף מהקופה ולא הגיע ליד העני, וסיים וכתב, מ"מ פשוט שכל זה כשקיבל על עצמו ושוב השליך לשופר, אבל אם לא היה כאן רק הפרשה לשופר הוא כאומה הרי זה ואינו חייב באחריות, עיי"ש.

יום ראשון כח השון

צבא בתרא פו

שלח מעות ביד קטן בזמנינו

בשׁו"ת אמרי יושר (ח"ב סי' קיב) נשאל, בדבר אשה אחת שלחה בנה הקטן שהגיע לעונת הפעוטות לתבוע חוב מאיזה איש שהיה חייב לה, ונתן לקטן ואבדו ממנו, ותובעת האשה שישלם האיש חובו כי לא היה לו למסור לקטן.

וכתב שאף שהדין פשוט בשׁו"ע (ח"מ סי' קפח ס"ב) שחייב לשלם כיון שלא היה לו לשלוח ביד קטן, מכל מקום בזמנינו שהמנהג פשוט ששולחים ביד קטן רשאים לתבוע החוב. ובודאי אם המנהג פשוט שם, יש להורות כן. כי המנהג עיקר גדול בדיני ממונות בכל מקום. וכמובן צריך לברר אם המנהג כן ברור.

אבל בנידון דידן שהאשה אומרת כי כוונתה בעת שליחת הקטן היה באמת שיתן לו החוב וגם לא רצתה כלל לתבועו לדין רק אנשים אמרו לה כי עפ"י דין צריך להחזיר, וא"כ יש לדון כיון דבאמת לשדורה לה שדרה מותר לשלוח בידו. שר"י ורבנן נחלקו (בסוגיין) אם המשלח פטור או חייב על החפץ ששלח ביד הקטן, ואנן קיי"ל כרבנן, אך כל זה כשהשולח את הקטן מודה שלא שלח בשביל שישלחו עמו, אבל בנידון זה שמודה האשה דלשדוריה שדרה, גם לרבנן פטור.

ובפרט שהמנהג כן לשלוח ביד קטן כזה כשבא לתבוע נראה שאין לחייב את הלוה לשלם מעות אחרים אף כשאין המנהג ברור.

נכנס לחנות לקנות ושבר כלי

בשׁו"ת משנה הלכות (חי"ד סי' רטז) נשאל בדבר מי שנכנס לחנות ולקח חפץ לקנותו, וקודם ששילם נשבר החפץ, אם חייב לשלם או לא.

בתשובתו הביא את דברי הגמ' בסוגיין, אמר שמואל הנוטל כלי מן האומן לבקרו ונאנס בידו חייב, והני מילי הוא דקיצו דמיה. ואת דברי הרמב"ם (מכירה פ"ד הי"ד) והשו"ע (ח"מ סי' ר ס"יא) שחילקו בין חפץ שחביב על הלוקח שאז כשנוטלו הרי הוא כזכה בו ואין המוכר יכול לחזור בו, ולכן חייב אם נאנס בידו, לבין חפץ שהמוכר קץ בו והוא מבקש ורודף למכרו, שבזה הרי הוא ברשות המוכר עד שיפסוק הדמים ויגביהו הלוקח אחר שפסק.

אך כתב שחילוקים אלו שייכים רק באופן שנכנס לחנות ולקח כלי, ואין לו דמים קצובים כלל ועדיין לא שאל על מחירו, ורק הולך כמו שהולכים מחנות לחנות לבקר ולעיין, ונשבר שאז אין חייב לשלם, אבל הנכנס לחנות שהמחירים קצובים, כרוב חנויות בזמנינו שעל כל כלי יש פתק ומחירו קצוב עליו, בזה מיד שהלוקח רוצה בו ומגביהו לבדקו כבר נכנס ברשותו ואין המוכר יכול לחזור בו.

ומכל מקום סיים וכתב, שבאופן שכבר הסכים בדעתו ללקחו רק שקודם ששילם נפל מידו ונשבר, לכאורה פשוט שחייב לשלם לכו"ע שהרי כבר נקבע השער ולקחו ע"מ לקנותו, ואז הרי אין המוכר יכול לחזור בו.

יום שני כט השון

צבא בתרא פז

הוצאת פירות א"י לחו"ל

בסוגיין, אין מוציאים פירות מא"י דברים שיש בהן חיי נפש, כגון יינות שמנים וסלתות. וכך נפסק בשׁו"ע (ח"מ סי' רלא סכ"ו) אין מוציאים פירות שיש בהן חיי נפש מארץ ישראל לחוצה לארץ או לסוריא, ולא מרשות מלך זה לרשות מלך אחר בא"י.

מעט פירות. בס' שערי צדק חכמת אדם (משפטי הארץ יא-יג) כתב שדבר מועט מותר להוציא שבזה לא יתייקר השער בא"י, וכ"כ האמרי נועם (דזיקוב, מועדים סי' ב).

בזמן הזה. בשׁו"ת פרי השדה (ח"ג סי' קפא) כתב, שבזמן הזה מוציאים פירות מארץ ישראל, וזאת עפ"י דברי המהרי"ט (ח"א סי' קז) שכתב שאף שקיי"ל שאין פוסקין צדקה על היתומים, מ"מ בדבר שהיא טובה להיתומים פוסקין. וא"כ ה"ה בדין הוצאת פירות, שע"י ששולחים פירות מא"י לחו"ל יש בו משום ישוב ארץ ישראל, משום שבכך מתרבים הכנסות ארץ ישראל, בודאי באופן זה מותר להוציא פירות שהרי זה כמו סותר ע"מ לבנות שהוא כבנין. ולכן נקטו ואמרו דברים שיש בהם חיי נפש, כיון שאם החיי נפש הם בהוצאת הפירות משם לחו"ל, אז מוציאים. [וכיוצא בזה מבואר במהרש"ם ובארץ חיים, ראה דבריהם לקמן].

ובשׁו"ת שבט הלוי (ח"ב סי' קח אות ב) כתב, לדידי פשוט שלפי המצב של היום לא שייך כלל איסור זה של הוצאות פירות לחו"ל, שהרי הטעם הוא משום חיי נפש של יושבי א"י, שיהיו דברי מאכל בזול ולא יתייקרו ע"י שמוציאים מהם לחו"ל, אבל בזמן הזה שגם אחרי שמוציאים לחו"ל נשאר די והותר ליושבי א"י, ואדרבה אילו היה הכל נשאר בא"י היו מאבדים ומכלים חלק ממנו כדרך שעושים בהרבה מדינות, באופן זה ודאי לא גזרו, ועוד שזורעים הרבה שטחים כדי להוציא היבול לחו"ל, ואילו לא היו יכולים להוציא לא היו זורעים כלל, בכה"ג לא שייך גזירתם.

פשתן מחובר לקרקע ותלש כל שהוא

פשתן כשהוא מחובר לקרקע ויבש שאינו צריך לקרקע ואמר לו יפה לי קרקע כל שהוא וקנה כל מה שעליה, כיון שתלש כל שהוא קנה הכל מפני התנאי הזה, אבל אם הקנה לו הפשתן הזה במכר או במתנה לא קנה אלא מה שתלש שהרי הגביהו, וכן כל כיוצא בזה.

שלח בנו קטן אצל חנוני והחנוני שלח עמו

לפיכך השולח בנו קטן אצל החנוני, [ונתן בידו פונדיון שהוא שני איסרין ונתנו לחנוני] ומדד לו באיסר שמן ונתן לו את האיסר ואבד את השמן ואת האיסר, החנוני חייב לשלם, שלא שלחו אלא להודיעו, ולא היה לו לשלח אלא עם בן דעת, וכן כל כיוצא בזה.

ועל הצלוחית שנתן המשלח ליד הקטן ומדד החנוני לתוכו, אם שברו הקטן, החנוני פטור, אא"כ לקחו מידו ומדד לאחרים והחזירו לידו.

הוצאת אתרוגים מא"י לחו"ל

המהרש"ם בקונט' משמרת שלום (בראש ס' משפט שלום סי' רלא סכ"ו) כתב, בזמננו נהגו להוציא אתרוגים ויין מארץ ישראל לחו"ל. ונראה שמכיון שמתחילה נוטעים על דעת כן, ואדרבה זהו הגורם ישיבת ארץ ישראל, שהרי לכן נוטעים נטיעות ופרדסים משום שמוציאים לחו"ל, לכן מותר. והוכיח כן מהמבואר בירושלמי (סנהדרין פ"ג ה"ט) לענין הוצאת ספרים מא"י לחו"ל, שאם כתב על מנת להוציא מוציא.

וכן בארץ חיים (סתהון, יו"ד סי' שלא סוף סי"ט) כתב, שכיון שהעניות בארץ ישראל גדולה וע"י שליחת האתרוגים קצת מתפרנסים, הרי זה בכלל ישוב א"י ומותר. ועיי"ש עוד מה שכתב בזה.

בשו"ת מנחת אלעזר (ח"ב סי' ע) כתב לאסור הוצאת אתרוגים מא"י לחו"ל, והביא שהרה"ק משינאווא החמיר מאוד בזה.

ובשו"ת בית יצחק (יו"ד ח"ב סי' קכא) כתב להסתפק אם פירות האילן נכללו בכלל איסור זה להוציאם לחו"ל, ולענין הוצאת פרי האתרוג כתב שכיון שלעת עתה קודם שממתקו אינו ראוי לאכילה, אינו בכלל 'חיי נפש', ועיי"ש עוד טעם להתיר בזה.

וכן בשו"ת אפרקסתא דעניא (ח"ב או"ח סי' קג) כתב, וכשאני לעצמי איני יודע למה נתלבטו כ"כ בזה לענין אתרוגים, כאילו היה פשוט להם שהאתרוגים הם בכלל איסור ההוצאה, והרי בסוגיין אמרו אין מוציאין פירות מארץ ישראל דברים שיש בהן חיי נפש, כגון יינות שמנים וסלתות. הרי שהתנו שדווקא באותם פירות שיש בהן חיי נפש אסור להוציאן, כגון יינות שמנים וסלתות, שחיי נפש עיקרו תלוי בהן, ומזה משמע שכגון אתרוג אינו בכלל חיי נפש, וכתב שכן מוכח מדברי המהרש"א (ח"א ד"ה אין מוציאין) שפירות כאלו אינם בכלל האיסור, ועיי"ש עוד טעמים להיתר.

בשו"ת דברי יואל (יו"ד סי' צו) ציין לדברי הבית יצחק הנ"ל, וכתב וכמדומני שהיה בזה מחלוקת בין הגדולים, שהיו גדולים שכתבו ליקח אתרוגי ארץ ישראל, אבל הרבה גדולים לא הסכימו כלל להביא אתרוגי א"י לחו"ל, וכן שמעתי מפ"ק אבא מארי הגה"ק בעל הקדושת יו"ט זלה"ה שלא הסכים כלל לאתרוגי א"י.

הוצאת ספרים מא"י לחו"ל

בספר פאת השולחן (הלכות א"י סי' ב סכ"ג) כתב, אם כתב ספרים בא"י סתם ומת שם, אין מוציאין אותם ליורשים שבחו"ל שכבר זכתה בהן א"י, ואם כתב ע"מ להוציא מוציאין לחו"ל, וה"ה אם קנאם בא"י או הביאם לא"י והתנה ע"מ להוציאן מוציאן, וכן כתב החיי אדם (שערי צדק שער משפטי הארץ פי"א סט"ו) ומקורם הוא בירושלמי (סנהדרין פ"ג סוף ה"ט).

בספר ארצות החיים (שערי אות כט) כתב הגר"ח פאלאג'י, 'יש הסכמה קדומה בכל חוזק ותוקף בעיה"ק ירושלים שלא להוציא ספרים לחו"ל כלל אפילו למוכרם ביוקר, והסכמה זו שורשה פתוח מהירושלמי פ"ג דסנהדרין'.

בשו"ת קול גדול (למהר"ם חביב סי' נו) כתב שהאיסור שנזכר בירושלמי מכוון לא רק לסוחרים, אלא גם לאיש פרטי העוקר דירתו לחו"ל ורוצה ליקח עמו את ספריו.

ובשו"ת חיים שאל (ח"ב סי' לח אות צה) כתב החיד"א, לבאר אשר נהגו בזמנינו ולפני זמנינו להוציא ספרים מארץ ישראל לחוץ לארץ, לא רק ת"ח הדרים בארץ ישראל ועוקרים דירתם ללכת לקרית חוצות בחוץ לארץ ולוקחים ספריהם עמם, אלא שנוהגים עוד למכור ספרים שבארץ ישראל לעוברי אורח, מפני שהירושלמי לא אסר אלא רק בזמנם שלא היו שכיחים ספרים, כי המה היו בכתב יד ומה יקרו להשיגם, אבל עתה שמצויים הרבה ספרים לרוב על ידי הדפוס ונמכרים בזול, מותר.

אולם בשו"ת בית רידב"ז (סי' מ) האריך בביאור דברי הירושלמי הנ"ל, באופן שיש לומר שלא נקבעה הלכה למעשה בדין זה לאסור הוצאת ספרים מא"י לחו"ל, ועפ"י זה כתב ליישב מה שהשמיטו דין זה הרי"ף והרמב"ם והרא"ש ושאר פוסקים, משום שסוברים שאין להורות כן להלכה ולמעשה. והוסיף, ועוד נלע"ד שאפילו אם תאמר שהלכה כהירושלמי גם למעשה, מ"מ י"ל שאין דין זה שייך אלא בזמנם שהספרים לא היו מצויים, משא"כ בזמן הזה שמצויים הספרים מאד בכל מקום, ומזמן רבינו שמואל הנגיד בזמן הגאונים ז"ל שהיו קודם הרמב"ם היו הספרים מצויים, על כן לא פסקו הרמב"ם והרא"ש והטור והשו"ע כדברי הירושלמי.

ובשו"ת מנחת אלעזר (ח"ה סי' לו) כתב, שההלכה שנאמרה בירושלמי הנ"ל שאין מוציאם ספרים לחו"ל, לא נפסקה בפוסקים ובשו"ע כלל, ורק ההלכה שנאמרה בסוגיין שאין מוציאם פירות שיש בהם חיי נפש מא"י לחו"ל הובאה בטוש"ע (חומ"מ סי' רלא סכ"ו), ובע"כ שלא פסקו כירושלמי שמחמיר גם בספרים.

סגולה בהזכרת שם אמו של אברהם אבינו או להבדיל אמו של המן

בסוגיין 'אמיה דאברהם אמתלאי בת כרנבו'. על אמו של אברהם אבינו מובא באריכות בספר שבט מוסר (פרק נב אות כו) שנמרוד ראה בחכמת הכוכבים שיוולד אדם אחד בימיו שיעמוד כנגד להכחישי אמונתו לנצחו, וגזר להרוג את כל הזכרים שיוולדו באותה עת, ואמו של אברהם אבינו הסתירה הריונה מתרח, וילדתו במערה, עיי"ש באריכות.

בספר דבש לפי (מערכת ה אות ז) כתב בשם ספר שרשי השמות, סגולה להצליח לפני שר ושלטון יאמר שבע עשרה פעם 'אמתלאי בת כרנבו אמיה דאברהם', שהוא מסוגל להצלחה. וכן הביא החיד"א בספרו כף אחת (אות ט) שיאמר זאת קודם שיעמוד לפני השר, המלך או המושל.

ובספר פחד יצחק (לאמפרונטי, ערך אברהם, הו"ד בספר רפואה וחיים לגר"ח פאלאגי פ"ב ספ"ג) כתב בשם ספר ישן נושן, לאומרו שלש פעמים לפני השלטון, וימצא חן בעיניו.

בספר עשר זכויות (מערכה ו, אות יב) כתב, שפעם אחת בזמן הרה"ק מראדזימין היה דבר רח"ל, והרה"ק הנ"ל ציוה לכתוב על קלף שם אמו של אברהם אבינו ולתלות על פתח הבית, והסגולה הועילה, וכל מי שעשה כן נרפא.

והנה בספר הדורות (ערך ג"א תד) כתב, שלשלת הקבלה הרוצה לכבוש שונאו יזכיר ז' פעמים 'אמתלאה בת עורבתא אימיה דהמן'.

ובספר אגרא דפרקא (אות צט) הביא גם סגולה זו. וכן בתשובות בית הלל (סוף סי' ז) כתב, שסגולה לומר כל יום שבע פעמים אמתלאי בת עורבתא.

ועיין בספר שרשי השמות לרמ"ז (נדפס מכת"י, ח"א עמ' יח) שהובאו ב' סגולות אלו.

סגולה נוספת יש בשמות שהוזכרו בסוגיין, כמבואר בחכמת שלמה למהרש"ל שכתב שסגולה יש בשם אמו של נחשון צללפוניתי. ובספר חכו ממתקים הובא מעשה פלא בענין זה.

מדות הלח

מדות הלח עושין הין, וחצי הין, ושלישית הין, ורביעית הין, ולוג, וחצי לוג, ורביעית הלוג, ושמינית, ואחד משמנה בשמינית, ולא אסרו לעשות שלישיית הין ורביעית הין אף על פי שמתחלפין זה בזה, הואיל והיו במקדש מימות משה רבינו.

אונאה בדבר שבמידה במשקל ובמנין

המוכר לחבירו במדה ובמשקל או במנין, וטעה בכל שהוא, חוזר לעולם, שאין אונאה אלא בדמים, אבל בחשבון חוזר. כיצד, מכר לו מאה אגוזים בדינר ונמצאו ק"א או צ"ט, נקנה המקח ומחזיר הטעות ואפילו אחר כמה שנים. וכן אם נמצאו המעות חסר או יתר מהמנין שפסקו, חוזר. ואפילו לאחר שקנו מידו שלא נשאר לו אצל חבירו כלום, חוזר, שקנין בטעות הוא.

כפתור

הכא בירא שמים עסקינן כגון רב ספרא דקיים בנפשיה ודובר אמת בלבבו

שמעינן מכאן דמדת דובר אמת בלבבו, אינו ממילי דחסידי רק ממדת הירא שמים, מדלא קא משני הכא באדם שמקיים ודובר אמת בלבבו עסקינן כגון רב ספרא, רק משני הכא בירא שמים עסקינן, משמע דזה מהראוי ומחוייב לכל ירא שמים, וכן משמע מדמוקי למתניתא בהכי, ואי ממילי דחסידי הוא האיך שייך למיתני סתם מתניתא הכי לדינא, אלא על כן להיות הדבר מחוייב לכל ירא שמים, ועל יראת שמים נצטוינו מן התורה.

(אגרא דפרקא, אות קסז)

קשה עונשין של מדות יותר מעריות שזה נאמר בהן אל וזה נאמר בהן אלה

איתא ברש"י על הפסוק (בראשית ו יג) 'ויאמר אלקים לנח קץ כל בשר בא לפני' לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל. וצריך להבין למה דווקא על הגזל הלא הם עברו על עבודה זרה וגילוי עריות. ונראה, דהנה בזמן שישראל באחדות אין מדת הדין יוכל לשלוט בהם, ואם כן אף אם עברו על עבודה זרה וכו', לא היה כח במדת הדין לקטרג עליהם, אבל בגזל שהיה מריבה ביניהם ועל כן נענשו. ועל כן פירש רש"י לא נחתם גזר דינם אלא על הגזל. וזה שאמר קשה עונשין של מדות יותר משל עריות שזה נאמר 'אל', רצה לומר בעריות נאמר 'אל', ואל הוא חסד ואהבה, כלומר אף אם עברו על עריות והיה אהבה רעה ושפלה ביניהם, אין כח במדת הדין לקטרג עליהם כדי להענישן, אבל במדות נאמר 'אלה', ואלה הוא מורה על רבים והתחלקות והוא גזל ומריבה, ויכול מדת הדין לקטרג עליהם להענישן.

(אורח לחיים, פקודי)

הקב"ה ברך ישראל בעשרים ושתים וקללן בשמונה וכו'

איתא בגמרא (מגילה לא:): עזרא תיקן להם לישראל שיהו קורין קללות שבתורת כהנים קודם עצרת ושבמשנה תורה קודם ראש השנה וכו' כדי שתכלה השנה וקללותיה. משה רבינו היה לו כח להפוך הקללות לברכות ע"י כח התורה, ואיתא בגמרא הקב"ה ברך ישראל בעשרים ושתים וקללן בשמונה וכו', ואילו משה רבינו ברכן בשמונה וקללן בעשרים ושתים, היינו שמשה רבינו היה לו כח ע"י התורה להפוך הקללות לברכות.

(אמרי אמת מהרה"ק מגור, כי תבא תרפ"ה)

אותו היום שנפטר אברהם אבינו מן העולם עמדו כל גדולי אומות העולם בשורה ואמרו אוי לו לעולם שאבד מנהיגו ואוי לה לספינה שאבדה קברניטא

והכוונה, כי ביבשה אם אין מנהיג באמת הוא תקלה, אבל מכל מקום אין התקלה גדולה כל כך, אבל בים אם נאבד הקברניטא הוא מקום סכנה, גלי ים הומים ומים הזדונים, וים נמשל לתאות האדם אשר כים יהמו, והם רוצים לעבור ולטרוף הספינה, שם הוא מקום סכנה. וזה שאמרו על אברהם אבינו ע"ה שקרא בשם ה', ומאס באילילים ופרסם שמו של השי"ת, והיה ניכר כבר לנביא ה' נשיא אלקים, אבל כשמת אמרו דאוי לו לעולם שאבד מנהיגו, אבל באמת צריך להיות להם אוי לה לספינה שאבד קברניטא.

(מהר"ם שיק, נח)

שיר חֲדָשׁ אֶשְׁיָרָה לָךְ

מקראות גדולות המבואר בראשית א'

מלאכה שזורה בחכמה, ביאורים נפלאים לצד דיוק נוסחאות, כונסו אלי יצירת הפלאים, הניצבת בגאון בראש הכתר של טרקליני התורה, שיר חֲדָשׁ אֶשְׁיָרָה לָךְ.

חומש עם פירוש הרמב"ן המבואר בראשית א'

- פירוש רש"י השלם עם ביאור חדש מלוקט ממפרשי רש"י.
- פירוש הרמב"ן מוגה ומדויק בדקדוק רב ע"פ כת"י דפו"ר ברוב פאר והדר.
- ביאור הרמב"ן - מבאר דבריו הדק היטב, עוד לא היה כבושם הזה.
- מקורות ועיונים - לקט נרחב ממאמרי חז"ל והשלמת העניינים הנידונים בדברי הרמב"ן.
- ספר הגימטריאות לרמב"ן - יו"ל לראשונה מתוך כת"י אשר היו גנוזים מאות שנים.

חומש אור החיים המבואר בראשית ב'

- פירוש רש"י השלם עם ביאור חדש מלוקט ממפרשי רש"י.
- פירוש 'אור החיים' מוגה בדקדוק רב ע"פ דפו"ר בתכלית הפאר.
- ביאור 'מאורי אור' - על האוה"ח הק' בדרך הפשט.
- ילקוט מאורי החיים - לקט נרחב ממקורות מאמרי חז"ל ומזבאות מספה"ק על אור החיים.
- מהדורה מנוקדת, מפוארת ומאירת עינים

להשיג בחנויות הספרים המובחרות
מוקד הזמנות: 1800-22-55-66

להגדיל תורה ולהאדירה